

УДК 338.486.555.01

Зикова Д.І.¹, Траченко Л.А.²

¹ студентка, Одеський національний морський університет, м. Одеса

² д-р. екон. наук, професор, Одеський національний морський університет, м. Одеса

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ТУРИЗМУ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

Туризм є однією з найдинамічніших галузей економіки, що поєднує економічні, соціальні та культурні функції. В Україні розвиток туризму ускладнюється не лише наслідками пандемії COVID-19, а й впливом повномасштабного вторгнення Російської Федерації.

Воєнний стан призвів до різкого скорочення туристичних потоків, втрати частини інфраструктури, руйнування транспортних зв'язків і зниження інвестиційної активності. За даними Державного агентства розвитку туризму України, у перші місяці 2022 р. податкові надходження від галузі зменшилися на 18%, а кількість суб'єктів туристичної діяльності скоротилась на 10% [1].

Воєнний стан створив безпрецедентні ризики для туристичного бізнесу, що охоплюють економічні, соціальні, інфраструктурні та репутаційні аспекти. Через бойові дії підприємства втратили стабільні ринки, іноземних клієнтів і значну частину доходів. Скоротилась кількість робочих місць, а частина підприємців припинила діяльність або перейшла у волонтерську площину.

Значна частина туристичних об'єктів, готелів, транспортних вузлів постраждала від бойових дій. Пошкодження логістики унеможливило стабільне функціонування туристичних маршрутів і сервісів [1].

Основною умовою туристичної діяльності є гарантія безпеки туристів. У період війни підприємства повинні враховувати потенційну небезпеку, проводити моніторинг регіональної ситуації, розробляти плани евакуації та кризового реагування [2].

Війна формує негативний міжнародний імідж країни як небезпечного напрямку, що зменшує потік іноземних туристів і знижує інвестиційну привабливість [2]. Разом із тим спостерігаються процеси адаптації галузі до нових умов. Багато туристичних і готельних підприємств спрямували ресурси на гуманітарну діяльність: розміщення та забезпечення переселенців, доставку гуманітарних вантажів, волонтерську допомогу. Розвивається внутрішній туризм, який набуває функцій емоційної та психологічної реабілітації населення. Зростає попит на короткотривалі подорожі, екскурсії до безпечних регіонів, природні тури, що мають терапевтичний ефект.

Водночас формується новий напрям – темний (танато) туризм, пов’язаний із відвідуванням місць бойових дій і меморіальних об’єктів. Цей вид туризму, за належного етичного підходу, може стати ресурсом історичної пам’яті та післявоєнного відновлення територій [1].

Для стабілізації галузі необхідним є впровадження системи управління ризиками, яка включає постійний моніторинг безпекової ситуації, розробку кризових планів, ефективну комунікацію з клієнтами, страхування ризиків і співпрацю з правоохоронними структурами. Важливою є диверсифікація туристичних продуктів і залучення нових безпечних напрямів, зокрема екологічного, культурно-пізнавального, гастрономічного та рекреаційного туризму [2].

Отже, підприємства сфери туризму в умовах воєнного стану стикаються з багаторівневими проблемами: економічними, кадровими, безпековими та репутаційними. Проте навіть у таких обставинах галузь демонструє адаптивність і потенціал до відновлення. Важливими напрямками розвитку є підтримка внутрішнього туризму, інтеграція механізмів ризик-менеджменту, розбудова безпечної інфраструктури, міжнародне партнерство та популяризація позитивного іміджу України. У післявоєнний період туризм може стати одним із рушіїв економічної та соціальної реконструкції держави, сприяючи відродженню підприємництва, створенню робочих місць і формуванню нової культурної ідентичності.

Список використаних джерел:

1. Фастовець О. О. Туризм в Україні в умовах воєнного стану. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2022. №3 (80). С. 87–97.
2. Нікітенко К. С. Управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Львівської академії*. 2023. Вип. 8. С. 101–109.